УДК 376.62: 316.6

Андросович Ксенія Анатоліївна
кандидат психологічних наук, науковий співробітник,
завідувач відділу інтелектуального розвитку обдарованої особистості
Інститут обдарованої дитини Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-4121-270X
ksn@ukr.net

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ В ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩІ

Анотація. У статті на основі пілотного дослідження виокремлено проблемні групи факторів, що впливають на виконання наукової роботи учнями-учасниками конкурсних науково-дослідних робіт. Вони умовно розподілені на: *фізичні* (стан здоров'я, самопочуття, втома); *психологічні* (негативні емоції, переживання, тривога); *соціальні* (спілкування з керівником, спілкування з однолітками, відповідальність, велике навантаження); *науково-методичні* (обмеженість ресурсів, літератури, наукових рекомендацій, нормативні положення); *інші* (брак часу, технічне оформлення дослідження). Констатовано, що обдаровані учні мають потребу у більш тісній взаємодії як між собою, так і зі своїми науковими наставниками; мають певні психологічні труднощі та прагнуть допомоги спеціалістів, але не реалізують це прагнення у соціальному житті. Обґрунтовано необхідність та доцільність створення інтерактивного мережного центру для забезпечення психолого-педагогічної підтримки обдарованих учнів.

Ключові слова: обдаровані старшокласники; психолого-педагогічна підтримка; супровід; Інтернет-середовище.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Розвиток Інтернет-технологій створює умови для утворення різного роду мережних спільнот. Останнім часом все частіше з'являється інформація про міжнародні мережеві спільноти у сфері освіти. Початок цьому було покладено в 2004 році в Лондоні, де пройшла перша конференція вчителів-новаторів Microsoft Forum for Innovative Teachers, на яку зібралося близько 100 освітян із 45 країн Європи. Метою цього заходу було формування міжнародної спільноти вчителів, які активно використовують в своїй роботі інформаційні технології, і надання їм можливості обміну досвідом зі своїми колегами з різних країн світу. В даний час можна сказати, що таке співтовариство сформовано і активно діє в віртуальному просторі.

Мережна спільнота використовує інтерактивний процес взаємодії суб'єктів між собою за допомогою програмно-технічних засобів. Членів мережної спільноти об'єднує бажання спілкуватися, в співтоваристві вони презентують себе, знаходять однодумців, друзів, колег.

Кожен користувач мережі Інтернет, використовуючи найпростіші інструкції, може створити та підтримувати сторінку в співтоваристві, створити власний блог або брати участь у форумі. Мережне співтовариство освітньої спрямованості − це група ініціативних користувачів комп'ютерної мережі, що здійснюють взаємодію з метою отримання освіти, обміну досвідом, реалізації комунікативних потреб, покращенні соціалізації.

У даний час великою популярністю у молоді користуються соціальні мережі, які багато в чому формують їх комунікаційну культуру. На жаль, школа не змогла запропонувати підліткам ніякої альтернативи соціальним мережам. Нині процес використання учнями соціальних мереж школою часто не враховується. Можна

© К. А. Андросович, 2017.

стверджувати, що в освіті соціальні мережі лиш створили передумови для залучення школярів до цілеспрямованих мережних проектів.

Спробуємо обґрунтувати умови педагогічної підтримки особистісного саморозвитку обдарованих старшокласників. Звичайно, рішення позначеної проблеми найбільш оптимально здійснюється при реалізації концепції психолого-педагогічного супроводу. Але, на жаль, такий супровід складно організувати в наші дні з певних причин (виходячи з положення, що в багатьох навчальних закладах немає психологів, які могли б взяти на себе відповідальність за рішення поставлених завдань). Проте, незважаючи на складні обставини можна створити для учнів умови для саморозвитку, для вирішення конкретних проблем конкретної особистості. Головна мета педагогічного колективу, окремого педагога – ввести особистість дитини в режим саморозвитку, на кожному віковому етапі підтримувати і стимулювати цей режим, формувати віру в себе, забезпечувати інструментарієм її саморозвиток.

Функції опанування знань і когнітивного розвитку, що їх традиційно виконувала в суспільстві система освіти, усе більше виконує ІТ-середовище: переважну більшість інформації можливо отримати через Інтернет та інші ІКТ-засоби. Продовжує набувати популярності дистанційна освіта. Ефективний доступ до світових інформаційних ресурсів задовольняє потребу в інформаційних продуктах та послугах, покриває необхідність в інформаційній взаємодії та обміні. Але все це носить стихійний характер.

Оскільки Інтернет допомагає й значно полегшує встановлювати й здійснювати комунікацію, об’єднуватися за інтересами за посередництва соціальних мереж тощо, учитель може й має виступити активним учасником у соціалізації особистості школяра засобами Інтернет. Тому, ми вважаємо доцільним розробку певних інтерактивних заходів для забезпечення психолого-педагогічної підтримки обдарованих старшокласників в мережі Інтернет.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом теоретики стали приділяти велику увагу питанням використання комп'ютерних технологій в процесі навчання і виховання школярів (Клименюк Ю. [1], Найдьонова Л. [2], Олексюк Н. [3] та ін.). Різним аспектам розробки та функціонування моделей медіаосвіти присвячені праці Баришполець О., Іванова В., Волошенюка О., Дзюба Д., Вознесенської О., Петрунько О., Литвина А. та ін. [4]; [5]; [6]; [7]. Питанням підготовки педагога до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі, а також розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності (компетенцій) вчителя присвячені роботи Жалдака М. [8], Коломієць А. [9], Лещенко М. [10], Овчарук О. [11], Чернікової Л.[12] та ін.

У дисертації Толкачової Г. представлений інструментарій діагностики ІК компетентності педагогів, критерії та показники її рівнів, форми роботи з підвищення рівня ІК компетентності. Запропоновані в документі напрацювання дозволять забезпечити підвищення ІК компетенції працівників школи в рамках реалізації інноваційного проекту [13].

Сучасні дослідники (Волощук І., Гоцуляк Ю., Поліхун Н., Постова К.,) розробляють педагогічну підтримку обдарованих дітей, схильних до дослідницької діяльності. Науково-методичні основи створення соціально-інформаційних систем для розвитку обдарованої дитини розробляють Сухий О., Онопченко Г., Олексюк Н., Юрченко А., Буров О., Камишин В. та ін.

Науково-освітні мережі в Інтернеті як освітнє середовище для обдарованих дітей та підлітків досліджували Яншина Т., Хован І. та ін..

Сучасне суспільство набуває нових культурних особливостей – це мережний принцип функціонування і поширення, віртуальний характер, короткочасна, спонтанна

форма подачі інформації. У рамках культури нашого суспільства зміні підлягає саме значення і роль особистості. Особистісна активність в цьому випадку провокується внутрішніми стимулами, оскільки змінюється ціннісна орієнтація, налаштована на розвиток і самовдосконалення [14].

Бура І. виділяє такі переваги педагогічної підтримки саморозвитку особистості обдарованого старшокласника [15, с. 23-32]:

- можливість слідувати за природним розвитком дитини, спиратися не тільки на вікові закономірності, а й на особистісні досягнення, в яких закріплені ті зусилля, які він доклав для просування вперед;
- визнається безумовна цінність внутрішнього світу кожної особистості, кожної індивідуальності, пріоритетність потреб, цілей і цінностей саморозвитку;
- дорослий не є опорою, простою «милицею», на яку в разі потреби може завжди опертися дитина (деякі діти взагалі звикають до «милиць» і не можуть зробити ні кроку без них; деякі школярі до останнього класу вчать уроки разом з батьками). Дорослий спонукає дитину до знаходження і прийняття самостійних рішень, допомагає прийняти на себе необхідну міру відповідальності, тобто створює необхідні умови для саморозвитку, здійснення особистісних виборів.

Науковцями (Лейтес Н., Матюшкін А., Савенкова А., Демченко В., Жуковський С., Максименко С., Семенова Р., Музика О., Корольов Д., Валенса А., Мосякіна Н. та ін.) уже давно спростована традиційна думка про те, що обдарована дитина – це дитина, яка успішна в навчанні (відмінник) [16 та ін.].

Саме використання терміна «обдарованість» традиційно викликає багато суперечок, особливо, коли під ним розуміється якась (генетично обумовлена) винятковість. Хоча це розуміння цілком допустимо та справедливо, є й інше тлумачення, що висвітлює інший аспект проблеми обдарованості. Мозок людини з його здатністю до творчості, безумовно, може розглядатися як найбільший дар природи, і в цьому сенсі «обдарованість» постає вже не як винятковість, а як «потенціал», «дар», наявний у кожного. Розуміння цього важливо не тільки для виявлення дидактичних аспектів проблеми навчання та педагогічного супроводу обдарованих і здібних дітей, а й для побудови дидактичної системи, орієнтованої на розвиток людського потенціалу в цілому.

Серед сучасних концепцій обдарованості найпопулярнішою є концепція, розроблена одним з відомих фахівців у галузі навчання обдарованих дітей – Дж. Рензулли. Згідно з його теорією, обдарованість є поєднанням трьох характеристик: інтелектуальних здібностей (що перевищують середній рівень), креативності та наполегливості (мотивації, орієнтованої на певну задачу) [17].

Однією з важливих особливостей обдарованих вважають незбалансованість розвитку особистості: випередження однолітків в інтелектуально-творчому плані часто може поєднуватися із середнім рівнем психосоціального або фізичного розвитку дитини.

В якості основи для побудови нашого дослідження покладено погляди на психологічні закономірності соціалізації обдарованої особистості в Інтернет-просторі Лучинкіної А., Мілютіної К., Яншиної Т. [18]; [19].

Мета статті обґрунтувати актуальність психолого-педагогічної підтримки обдарованих учнів в Інтернет-середовищі.

2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У пілотному дослідженні був використаний комплекс методів: *теоретичні* (аналіз науково-дослідних джерел, порівняння, класифікація, синтез результатів дослідження, узагальнення та систематизація наукових даних); *емпіричні* (спостереження, структуроване інтерв'ю, анкетування, аналіз документів); методи математичної обробки даних з їх подальшою якісною інтерпретацією і змістовним узагальненням.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження було проведено у 2016 році згідно плану спільної діяльності Інституту обдарованої дитини Національної академії наук України та Наукового центру «Мала академія наук України» (далі НЦ «МАН»). На основі розробленої нами анкети «Особливості взаємодії при написанні науково-дослідної роботи» було проведено пілотне дослідження. В опитувані взяли участь 43 учня віком від 14 до 17 років (7 хлопців та 36 дівчат). Відділення НЦ «МАН», на яких відбувався захист наукових робіт представлено за такими напрямками: 1 – Філософія та суспільствознавство (що становить 55,8% респондентів); 2 – Наука про Землю (що становить 6,97% респондентів); 3 – Географія та ландшафтознавство (що становить 27,93% респондентів); 4 – Геологія, геохімія, мінералогія (що становить 9,3% респондентів).

У результаті анкетування було виявлено таке.

Анкетування показало, що майже всі учні при виконанні наукової роботи стикалися з певними труднощами. Ми умовно їх розподілили на:

1) фізичні – стан здоров’я, самопочуття, втома;
2) психологічні – негативні емоції, переживання, тривога;
3) соціальні – спілкування з керівником; спілкування з однолітками; відповідальність, велике навантаження;
4) науково-методичні – обмеженість ресурсів, літератури, наукових рекомендацій, нормативні положення;
5) інші – брак часу, технічне оформлення дослідження (див.рис.1).

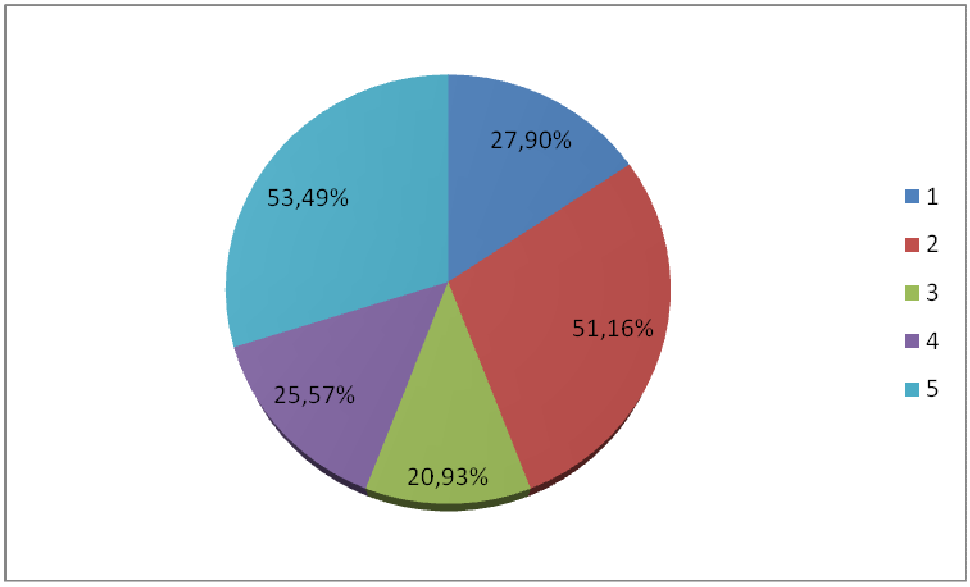

Рис. 1. Розподіл труднощів при виконанні наукових робіт учасниками конкурсу МАН (1 – фізичні, 2 – психологічні, 3 – соціальні, 4 – науково-методичні, 5 – інші), %

Як видно з рис. 1, значна частина досліджуваних (53,49%) вважають перешкодою в процесі написання наукової роботи брак часу, технічне оформлення наукової роботи згідно висунутих до них вимог. При цьому відчувається відсутність володіння прийомами тайм-менеджменту, що спричиняє неефективний розподіл та використання часу й учні відчувають брак часу на навчання, спілкування, виконання свого наукового проекту одночасно. Що в свою чергу негативно відбивається на їх емоційності, самооцінки в цілому. Тому таких учнів необхідно постійно заохочувати, впливати на рівень їхньої мотивації.

Через велике навантаження, учні часто відчувають труднощі фізичного характеру, такі як втома, погане самопочуття, навіть хвороби. На наш погляд, використання Інтернет-технологій, а саме Інтернет-сервіс «Тьютор в соціальній мережі» для спілкування, вирішення актуальних (поточних, оперативних) питань по науковій темі значно скорочує витрати часу на всіх етапах виконання науково-дослідної роботи.

За результатами опитування також було виявлено, що більше половини обдарованих старшокласників (51,16%) під час виконання науково-дослідних робіт стикаються з труднощами психологічного характеру, а саме відчувають сильні переживання, тривогу. Тривога – негативно забарвлена емоція, що виражає відчуття невизначеності, очікування негативних подій, важковизначені передчуття [5].

Проблемі тривожності присвячена дуже велика кількість літератури і досліджень, до того ж не тільки в психології та психіатрії, але й біохімії, фізіології, соціології, філософії. І кількість подібних досліджень з часом тільки зростає, принаймні на Заході, у вітчизняній і пострадянській науці дослідження тривоги мають фрагментарний характер [20].

На психологічному рівні тривога відчувається як напруга, стурбованість, хвилювання, нервозність і переживається у вигляді почуттів невизначеності, безпомічності, безсилля, незахищеності, самотності, передчуттям невдачі, неможливістю прийняти рішення тощо. На фізіологічному рівні реакції тривоги проявляються у посиленому серцебитті, частішому диханні, збільшенні хвилинного об'єму циркуляції крові, підвищенням артеріального тиску, зростанні загальної збудженості, зниженні порогів чутливості, нейтральні стимули отримують негативне забарвлення [20].

Людина під час тривоги відчуває сильну напругу, демонструє хвилювання, втрачає можливість концентруватися на чомусь, окрім небезпеки, що наближається. Якщо стан тривоги людина відчуває дуже часто він може стати її постійним станом тобто стати стійкою рисою особистості. Стан тривоги може вплинути на самооцінку та впевненість у своїх силах обдарованих старшокласників. Тому наш колектив науковців багато уваги приділив даному питанню, підібравши відповідні матеріали. Кожен учасник групи може пройти тестування на виявлення рівня тривожності на певному етапі й отримати рекомендації психолога (а також інші тести щодо характерологічних особливостей учнів, комунікативних і організаторських схильностей, особливостей міжособистісних відносин та ін.). Ми пропонуємо обдарованим учням взяти участь у психокорекційних програмах та тренінгах, присвячених питанням: «Як справлятися з хвилюванням і тривогою», «Як успішно і впевнено захистити наукову роботу» та ін. Підтримку здійснюють практичні психологи з досвідом роботи, з якими завжди можна в online режимі обговорити наявні труднощі та разом знайти оптимальні шляхи їх вирішення, прийнятні для всіх сторін.

Слід звернути увагу на труднощі обдарованих старшокласників соціального характеру, а саме «крапкове» спілкування з керівником; спілкування з однолітками; моральна та соціальна відповідальність. Такі труднощі виявилися у 20,93 % досліджуваних. Очевидно, що такі досліджувані мають потребу для більш

продуктивної та оперативної взаємодії, що можливе за умови використання Інтернет-технологій.

Також виокремлено групу труднощів, що носять науково-методичний характер, що складає у 25,57% досліджуваних. Обдаровані старшокласники, які потрапили у цю групу, відчувають обмеженість ресурсів, літератури, наукових рекомендацій, вивчення нормативних положень.

Далі, аналізуючи анкетні дані, на запитання «Чи задоволені Ви презентацією свого дослідження?» більшість учнів (81,4%) відповіли «так», що підтверджує факт про те, що обдаровані учні мають високу впевненість у собі, і зависокий рівень самооцінки. З анкетних даних видно, що для обдарованих старшокласників при написанні наукового проекту важлива підтримка сім'ї та друзів. А покращити результати конкурсного етапу захисту наукових робіт учні вважають більш плідну співпрацю з науковим керівником-консультантом, доступ до необхідних наукових джерел інформації через Інтернет-мережі, мотивування, додаткові конференції та спілкування з науковцями різних галузей науки.

У результаті анкетування було визначено, що у 76,73% досліджуваних простежується запит до наставника чи психолога для покращення впевненості у собі, тобто учні вважають, що їм не вистачає впевненості і це заважає їм працювати над дослідженням, їх постійно переслідує стан тривоги чи тривожності. Цей стан може бути обумовлений об'єктивними причинами (ігнорування термінів виконання та подачі наукової роботи, проблеми з експериментом, відсутність наукового підґрунтя проекту та ін.) чи суб'єктивними (хвилювання щодо процедури захисту, страх виступу перед публікою та ін.). І тоді учень знаходиться у стані постійного стресу, що відбивається на самопочутті та результатах конкурсу. Але цікавий факт, що ті ж самі учні не скористалися би віртуальним кабінетом психолога для обговорення наявних труднощів, як ми пропонували.

Також встановлено, що 48,83 % учнів вважають, що додаткове спілкування через Інтернет-ресурси із керівником наукової теми сприяло би кращому результату у конкурсі, а 20,93 % учнів активно ними користувались.

Отже, можна констатувати, що обдаровані учні мають певну дисгармонію особистісного розвитку, що у свою чергу впливає на їх соціалізацію. З аналізу анкетних даних робимо висновок, що обдаровані учні мають потребу у більш тісній взаємодії як між собою, так і з своїми науковими наставниками; мають певні психологічні труднощі та прагнуть допомоги спеціалістів, але не реалізують це прагнення у соціальному житті. Наведений аналіз реальних труднощів можна вирішити, використовуючи сучасні Інтернет мережі.

Варто зазначити, що соціальні мережі дають можливість для розміщення інформаційних повідомлень різного спрямування (пізнавальна, ігрова, комерційна, комунікативна), які є доступними для широкого кола користувачів Інтернет та й ще без вагомих фінансових витрат. Це позитивно характеризує відкриті соціальні мережі і приваблює майже все суспільство. Це стосується й учнів, і вчителів, і науковців тощо. Але варто враховувати, що недосвідчений користувач (у нашому випадку – учень) для пошуку інформації може витрачати багато часу, переходячи із одного гіперпосилання на інше і все це носить стихійний характер. Тому вважаємо доцільним розробку певних інтерактивних заходів для вирішення означених проблем.

Ми пропонуємо вирішувати наведені проблеми через створення інтерактивного центру в мережі Інтернет для психолого-педагогічної підтримки обдарованих учнів. Це стосується і труднощів психологічного характеру, з якими стикаються учні, і науково-методичної підтримки педагогів. Зараз нами розробляється комплекс науково-методичного інструментарію, до якого увійшли: методика «Оцінка комунікативних і

організаторських схильностей» (В. Синявський і Б.Федоришин); тест «Вивчення ступеня соціалізації старшокласників» (І. Рожкова); опитувальник «Основні міжособистісні відносини» (А. Рукавішніков); методика «Діагностика структури ціннісних орієнтацій» (С. Бубнова); тест «Структура навчальної мотивації школяра» (К. Замфір); опитувальник «Ваша майбутня професія» (Л. Лучко). Це дасть можливість користувачам пройти психологічну діагностику в режимі online, отримати характеристику та рекомендацію за результатами тестування. Передбачено консультації з психологом, групове обговорення та вирішення наявних труднощів, також пропонуються певні комплексні тренінгові програми. Сервіс буде наповнено науково-методичними рекомендаціями провідних вчених щодо роботи з обдарованими учнями, а також іншою корисною інформацією та посиланнями. Зараз сервіс у стані розробки та наповнення науково-методичними матеріалами для психолого-педагогічної підтримки обдарованих учнів в Інтернеті.

Очікуваний результат впровадження проекту психолого-педагогічної підтримки процесу соціалізації обдарованих старшокласників в Інтернет-середовищі:

- формування в учнів навичок безпечної поведінки в мережі Інтернет;
- підвищення рівня інформаційної культури всіх суб'єктів освітнього простору;
- підвищення рівня інформаційно-комунікативної компетентності вчителя у віртуальному середовищі;
- розвиток системи дистанційного навчання, стимулювання проектної діяльності учнів в рамках функціонування віртуального центру;
- залучення до процесу супроводу соціалізації школярів в Інтернет-середовище батьків, формування передумов і умов для взаємодії в тріаді «учень-учитель-батьки»;
- створення методичного забезпечення психолого-педагогічної підтримки процесу соціалізації обдарованих старшокласників в Інтернет-середовищі;
- узагальнення і трансляція інноваційного досвіду, методичних підходів для забезпечення процесу соціалізації обдарованих старшокласників в Інтернет-середовищі.

Нами розроблено критерії та показники ефективності впровадження проекту інтерактивної психолого-педагогічної підтримки обдарованих учнів та вчителів в мережі Інтернет, які зазначено у табл. 1.

Таблиця 1

Критерії та показники ефективності проекту

№ п/п	Оцінка стану	Критерії ефективності	Показники
1.	Рівень соціалізації старшокласників	Когнітивний	– Обізнаність у якостях особистості, необхідних для успішної соціалізації в суспільстві; – наявність і рівень розвитку їх у себе; – знання про способи взаємодії людей в суспільстві, в соціальних мережах; – знання предметної сторони професійної діяльності; загальних і спеціальних професійно важливих якостей (ПВК); – знання своїх інтересів, нахилів, здібностей
		Особистісний	– Соціальна відповідальність; – емоційна стійкість; – адекватна самооцінка, вольовий контроль, впевненість в собі; – рівень розвитку соціальних мотивів учнів; – мотивація досягнення поставлених цілей

		Комунікативно-діяльнісний	– Аналіз ситуації взаємодії людей; – адекватна оцінка вербальної і невербальної експресії у взаємодії; – конструктивна взаємодія; – товариськість; – організація продуктивної соціально-орієнтованої діяльності
		Морально-ціннісний	– Наявність життєвих орієнтацій і цінностей; – позитивна мотивація на взаємодію в суспільстві; – ухвалення здорового способу життя; – співвідношення особистих і суспільних цінностей; – стійкі пізнавальні інтереси; – ставлення до обраної професійної діяльності; – адекватна самооцінка ПВК.
2.	Професійні компетенції класних керівників	ІК-компетентність	– Уявлення про областях застосування і можливості ІКТ, соціальні наслідки комп'ютеризації; – знання п'яти і більше областей застосування комп'ютерної техніки; – застосування ІКТ в трьох і більше областях освітнього процесу; – знання правил користувача в соціальних мережах; – організація роботи особистої електронної пошти; – навички пошуку, обміну інформацією в інтернеті; – використання різноманітних видів комунікацій в соціальних мережах
		Комунікативна компетентність	– Організація продуктивного спілкування з учнями, соціальними партнерами; – володіння навичками проведення дискусій, тренінгів; – уміння формувати механізми взаємодії; – наявність системи супроводу дитячих і молодіжних ініціатив, процесу соціалізації підлітків; – оперативне реагування на зміну соціальної та освітньої ситуації; – наявність широкої мережі активних контактів
		Інноваційна компетентність	– Активність, ініціативність участі в проекті; – уміння працювати в команді; – володіння діагностичним інструментарієм моніторингу інноваційної діяльності; – опис, узагальнення, систематизація досвіду; – участь у семінарах, публікаціях
3.	Система мережної взаємодії	Освітній потенціал	– Зв'язок з навчальними та виховними програмами; – актуальність матеріалів; – науковість; – соціальна спрямованість
		Різноманітність видів діяльності	– Ведення проблемного діалогу; – пошук і трансформація інформації; – візуалізація об'єктів взаємодії; – робота з посиланнями; – мережна взаємодія з зовнішніми партнерами; – творчі завдання та ін.
		Відкритість, безперервність	– Вихід за рамки мережі; – мережеве взаємодія з зовнішніми партнерами; – розширення мережі контактів; – наявність системи взаємодії
		Привабливість	– Активність учасників;

		для користувачів	– відгуки, самооцінка, оцінка, задоволеність учасників проекту; – актуальність, затребуваність інформації; – збільшення числа учасників
		Активність участі батьків у мережному спілкуванні	– Використання ІК компетентностей батьків в роботі формувань; – новизна, системність участі батьків у мережному спілкуванні; – ініціатива; – динаміка ІК компетентностей; – збільшення числа учасників

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, проведене пілотне дослідження дозволяє нам обґрунтувати необхідність та доцільність розроблення науково-методичного забезпечення для психолого-педагогічної підтримки обдарованих учнів і вчителів в Інтернет-середовищі. На нашу думку, це дозволить підвищити ефективність взаємодії всіх суб'єктів освітнього простору, сприятиме позитивній соціалізації обдарованих старшокласників в Інтернеті, вирішить проблему їх інформаційно-психологічної безпеки, розширить виховний простір, стане основою для соціалізації, адаптації та подальшого гармонійного розвитку обдарованих старшокласників у соціумі. У подальшому плануємо провести експеримент «Соціалізація обдарованих старшокласників засобами Інтернет-технологій» (на рівні підвідомчої установи) із залученням учасників загальноосвітніх навчальних закладів 11 областей України. Отримані в ході дослідження результати впроваджуватимуться у вигляді постійно діючого Інтернет-ресурсу, що здійснюватиме інформаційно-методичну допомогу соціальному педагогу, педагогам і психологам шкільних і позашкільних закладів у роботі з обдарованими старшокласниками, а також психолого-педагогічну підтримку соціалізації обдарованих старшокласників в Інтернет-середовищі під час здійснення комунікації та проектуванні і реалізації соціально значущої діяльності.

ПОДЯКА

Автор дякує рецензентам за ряд цінних зауважень, які допомогли покращити виклад матеріалу та були враховані у остаточній редакції цієї статті, а також всьому колективу редколегії журналу, який допомагав автору в його роботі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] Ю. Клименюк, "Підготовка майбутнього вчителя до розвитку інтелектуальної обдарованості учнів початкової школи" автореф. дис. канд. наук, Житомир, держ. ун-т ім. І. Франка, 2009.

[2] Л. Найдьонова, "Візуальна творчість в Інтернет-спілкуванні", *Актуальні проблеми психології: Психологія творчості*, № 12 (10), с. 406-413, 2010.

[3] Олексюк, Наталя, Лебеденко Леся, "Використання електронних соціальних мереж у соціально-педагогічній роботі зі школярами", *Інформаційні технології і засоби навчання*, №4(48), с.88-101, 2015. [Електроний ресурс]. Доступно: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1273/946#.VgkJWsvtmko. Веб.10 верес. 2016.

[4] А. Литвин, О.Литвин, "Медіа-освіта: використання мультимедіа у професійній підготовці фахівців", *Директор школи*, №21 (597), с. 1-5, 2010.

[5] В. Іванов, О. Волошенюк, Д. Дзюба, *Медіаосвіта та медіаграмотність*, Київ, Україна: ЦВП, 2012.
[6] О. Баришполець, О.Вознесенська, *Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів,* Київ, Україна: Міленіум, 2014.
[7] О. Петрунько, *Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіа середовищі*, Полтава, Україна: ТОВ НВП "Укрпромторгсервіс", 2010.
[8] М. Жалдак, "Система підготовки вчителя до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі", Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова, Серія 2, Вип. 11 (18), с. 3–18, 2011.
[9] А. Коломієць, "Теоретичні та методичні основи формування інформаційної культури майбутнього вчителя початкових класів", автореф. дис. докт. наук, Вінницький держ.пед.ун-т ім..М.Коцюбинського, Київ, 2008.
[10] Лещенко, Марія, Тимчук, Лариса, "Розвиток інформаційно-комунікаційних і медіа компетентностей учителів у міжнародному педагогічному просторі", *Інформаційні технології і засоби навчання,* Том 38, №6, с.13-28, 2013. [Електроний ресурс]. Доступно: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/931/696#.VUfbMvntmko. Веб. 5 серпня 2016.
[11] Овчарук, Оксана, "Розвиток інформаційно-комунікаційних компетентностей учнів засобами ІКТ", *Інформаційні технології і засоби навчання,* Том 32, № 6 (12), с.16-22, 2012. [Електроний ресурс]. Доступно: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view. Веб. 12 вересня 2016.
[12] Л. Чернікова, "Розвиток інформаційно-технологічної компетентності вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти", автореф.. канд. пед. наук, Класичний прив. ун-т, Запоріжжя, 2012.
[13] Толкачева, Анна. "Развитие информационно-коммуникационной компетентности классных руководителей", дисс. канд.пед.наук, Тульский гос.пе.ун-т им.Л.Н.Толстого [Электронный ресурс]. Доступно: http://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=564896. Веб. 12 нояб.2016.
[14] Е. Абрамова, "Ииспользование информационно-коммуникационных технологий (икт) в целях эффективной социализации детей", *Личность, семья и общество: вопросы пед. и психол.: сб. ст. по матер. XX междунар. науч.-практ. конф., Новосибирск*: СибАК, 2012. [Электронный ресурс]. Доступно: http://sibac.info/index.php/2009-07-01-10-21-16/3590. Веб. 26 сент.2012.
[15] И. Бурая, О. Аранская, "Интеграция знаний и умений как условие творческого саморазвития личности", *Химия в школе*, №10, с.119, 2001.
[16] Н. Лейтес, *Учителю об одаренных детях*, Москва, Россия: ИНФРА, 1997.
[17] Н.Лейтес, *Психология одаренности детей и подростков,* Москва, Россия: Изд.центр «Академия», 1996.
[18] А. Лучинкина, *Психология человека в Интернете*, Киев, Украина : ООО «Информационные системы», 2012.
[19] А. Лучинкіна, К. Мілютіна, Т. Яншина, *Психологічні особливості соціалізації обдарованих дітей у віртуальному просторі*, Київ, Україна: ІОД, 2014.
[20] А. Прихожан, *Психология тревожности: дошкольный и школьный возраст. 2-е изд.*. – СПб. Россия: Питер, 2009.

Матеріал надійшов до редакції 16.12.2016 р.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПОДДЕРЖКА ОДАРЕННЫХ УЧЕНИКОВ В ИНТЕРНЕТ-СРЕДЕ

Андросович Ксения Анатолиевна
кандидат психологических наук, научный сотрудник,
заведующая отделом интеллектуального развития одаренной личности
Институт одаренного ребенка Национальной академии педагогических наук Украины, г. Киев, Украина
ORCID ID 0000-0002-4121-270X
ksn@ukr.net

Аннотация. В статье на основе пилотажного исследования выделены проблемные группы факторов, влияющих на выполнение научной работы учениками-участниками конкурсных научно-исследовательских работ. Мы их условно разделили на: *физические* (состояние здоровья, самочувствие, усталость); *психологические* (отрицательные эмоции, переживания,

тревога); *социальные* (общение с руководителем, общение со сверстниками, ответственность, большая нагрузка); *научно-методические* (ограниченность ресурсов, литературы, научных рекомендаций, нормативные положения); *другие* (нехватка времени, техническое оформление исследования). Констатировано, что одаренные ученики нуждаются в более тесной взаимосвязи как между собой, так и со своими научными наставниками; имеют определенные психологические трудности и стремятся получить помощь специалистов, но не реализуют это стремление в социальной жизни. Обоснована необходимость и целесообразность создания интерактивного сетевого центра для поддержки и сопровождения одаренных учеников и учителей.

Ключевые слова: одаренные старшеклассники; психолого-педагогическая поддержка; сопровождение; Интернет-среда.

PSYCHO-PEDAGOGICAL SUPPORT OF GIFTED STUDENTS IN THE INTERNET-ENVIRONMENT

Kseniia A. Androsovych
Ph.D.(psychological sciences), senior researcher, Head of the Department
Institute of Gifted Child of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-4121-270X
ksn@ukr.net

Abstract. On the basis of a Pilot study author highlighted the problem groups of the factors affecting the performance of competitive research projects by students. These groups of factors conventionally are divided into: physical (health, well-being, fatigue); psychological (negative emotions, feelings, anxiety); social (communication with the manager, communication with peers, responsibility, greater load); scientific and methodical (limitation of resources, literature, scientific guidelines regulations); others (lack of time, technical design of the research). This article states that gifted students need more close interaction among themselves and with their scientific mentors; they have a certain psychological difficulties and seek help of specialist, but do not realize this desire in social life. The author proves the necessity and feasibility of establishing an interactive network centre to provide psychological and educational support for gifted students.

Keywords: gifted students; support; Internet-environment.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

[1] Yu. Klymenyuk, "Training future teachers to develop intellectual talent elementary school", Thesis dis candidate science, Faculty of pedagogic, Zhitomir, st. University of them. Franko, 2009. (in Ukrainian)
[2] L. Najd"onova, " Visual creativity in the online communication", *Current Psychology: Psychology of Creativity*, vol. 12, no.10, p.p. 406-13, 2010. (in Ukrainian)
[3] N. Oleksyuk, L. Lebedenko, "The use of electronic social networks in social and educational work with students", *Information Technologies and Learning Tools*, vol. 4, no.48, p.p 88-101, 2015. [Online]. Available: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1273/946#.VgkJWsvtmko. Accessed on: Sept. 10, 2016. (in Ukrainian)
[4] A. Lytvyn, O.Lytvyn, "Media education: the use of multimedia in training of specialists", *Director of the school,* vol. 21, no. 597, p.p. 1-5, 2010. (in Ukrainian)
[5] V.Ivanov, O.Voloshenyuk, D.Dzyuba, *Media Education and mediahramotnist,* Kyiv, Ukraine: CFP, 2012. (in Ukrainian).
[6] O.Baryshpolec", O.Voznesens"ka, *Media psychology, at the intersection of information and educational spaces,* Kyiv, Ukraine: Millennium, 2014. (in Ukrainian).
[7] O. Petrun"ko, *Children and the Media: socialization in aggressive media environment,* Poltava, Ukraine: SPP “Ukrpromtorhservis”, 2010. (in Ukrainian) .
[8] M. Zhaldak, " The system of training teachers to use ICT in the learning process", Science magazine of National Pedagogical Dragomanov University, Series 2, vol. 11, no. 18, p.p. 3-18, 2011. (in Ukrainian)
[9] A. Kolomiyec", "Theoretical and methodological basis of formation of information culture of the future teacher of primary school", Thesis dis doctor science, Faculty of pedagogic, VSPU, Kyiv, Ukraine, 2008. (in Ukrainian)

[10] M. Leshhenko, L.Tymchuk, "The development of information and communication and media competencies teachers in international pedagogical space", *Information Technologies and Learning Tools*, vol. 38, no. 6, p.p. 13-28, 2013. [Online]. Available: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/931/696#.VUfbMvntmko. Accessed on: Aug. 5, 2016. (in Ukrainian)
[11] O. Ovcharuk, "Development of Information and Communication ICT competencies of pupils", *Information Technologies and Learning Tools*, vol. 32, no.6 (12), p.p. 16-22, 2012. [Online]. Available: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view. Accessed on: Sept. 12, 2016. (in Ukrainian)
[12] L. Chernikova, "The development of information technology competence of teachers in the system of postgraduate education", Thesis dis candidate science, Classic Private University, Zaporozhye, Ukraine, 2012. (in Ukrainian)
[13] A.Tolkacheva, "Development of information and communication competence of class leaders ", Thesis dis candidate science, Tula State Lev Tolstoy Pedagogical University, Tula. [Online]. Available: http://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=564896. Accessed on: Nov. 12, 2016. (in Russian).
[14] E.Abramova, "Use of information and communication technologies (ICT) for the purpose of effective socialization of children", Personality, family and society: questions ped. And psychol .: sb. Art. *On the materials of XXinternational. Scientific-practical. Conf., Novosibirsk:* SibAK, 2012. [Online]. Available: http://sibac.info/index.php/2009-07-01-10-21-16/3590. Accessed on: Sept. 26, 2012. (in Russian).
[15] I. Buraja, O. Aranskaja, "Integration of knowledge and skills as a condition for creative self-development of personality", *Chemistry in school*, no. 10, p.119, 2001. (in Russian).
[16] N.Lejtes, *Teacher about gifted children,* Moscow, Russia: INFRA, 1997. (in Russian).
[17] N.Lejtes, *Psychology of giftedness of children and adolescents,* Moscow, Russia: Publishing Center "Academy", 1996. (in Russian).
[18] A. Luchinkina, *Human Psychology on the Internet,* Kiev, Ukraine: Information Systems LLC, 2012. (in Russian).
[19] A. Luchynkina, K. Milyutina, T. Yanshyna, *Psychological features of socialization of gifted children in cyberspace*, Kyiv, Ukraine: I of GC, 2014. (in Ukrainian).
[20] A. Prihozhan, *Psychology of anxiety: preschool and school age,* St. Petersburg, Russia: Peter, 2009. (in Russian).

(cc) BY-NC-SA

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.